

Remissvar

Remiss av SOU 2020:72 Ett producentansvar för textil Diarienummer: M2020/02005

Yttrande 2021-03-17

Miljödepartementet

Myrorna har genom remiss beretts tillfälle att avge yttrande över SOU 2020:72 - Ett producentansvar för textil.

Sammanfattning

Myrorna är i stort positiva till ett producentansvar som säkrar storskalig återvinning av textil. Vi önskar dock ett större fokus på, och konstruktiva lösningar i förslaget, som främjar återanvändningen och de ideellas särställning framåt, däribland Myrorna. Vårt mål och uppdrag är att öka återanvändningen i Sverige, dvs få fler svenskar att köpa second hand, en grundkomponent i en hållbar konsumtion. Idag konsumerar vi ungefär 5% secondhand kläder per person och år av den totala klädkonsumtionen. Därför tycker vi att det borde finnas en tydligare övergripande nationell målsättning och att producentsystemet understödjer den målsättningen och där producentansvaret skulle kunna bidra till det.

Utredningen möter som Myrorna ser det inte upp mot regeringens direktiv som tydligt säger att de ideellas särställning ska beaktas i ett producentansvar. Myrorna och övriga ideella har en särställning av flera olika skäl. Vi har sedan länge upp en fungerande infrastruktur för insamlingen av att tillsammans samla in mer än 38 000 ton textiler, Vi tillsammans fungerar som en viktig motor för återanvändning med secondhand-butiker runt om i landet och Myrorna bidrar till ovärderlig social nytta genom sina verksamheter.

Förslaget väddar enbart till ”producentsystemet” att hitta, om de vill, samarbetsformer med oss ideella. Det är i vår mening inte tillräckligt eller rimligt. Det finns inget krav på samarbetsformer eller konkretiserade lösningar. Utan förslaget lämnar det helt till parterna att själva komma fram till lösningar i affärsmässigt avtal och förhandling. Vår bedömning är att utredningens konsekvensanalys inte beaktat alla perspektiv och därför är bristfällig då den inte beaktat konsekvenserna fullt ut för alla parter enl direktivet, och att det här förslaget kan lika gärna kan få en motsatt effekt än utredningens uppdrag att värna de ideellas särställning inom ramen för förslaget.

Vi vet att det finns en god intention att främja det svenska lokala återbruket och de ideella aktörernas verksamheter. Så även bland modekedjor och kommuner, och goda samarbeten finns redan upparbetade. Men vi ser och hör nu, en risk att detta går förlorat om inte förslaget konkretiserar hur de ideella ska beaktas i praktiken och således främjar en lösning som säkerställer möjligheter till ”win-win” för både kommersiella och ideella parter.

De ideella, däribland Myrorna, har en avgörande roll i ekosystemet kring insamling och återanvändning. Vi kan tillsammans hantera och sortera stora volymer och sälja hela textilier igen på en svensk marknad. Men vi ser en risk att ett producentsystem istället väljer en enklare väg som kan slussa ”all textil” i stora volymer utomlands för i första hand återvinning och att de därmed ”lever de upp till” sina åtaganden i linje med producentansvaret, samtidigt som de ideellas insamling då minskar över tid. Det skulle leda till en konsekvens för våra verksamheter, såsom minskad miljönytta, minskad hållbar konsumtion i Sverige och ett mindre överskott till de socialt utsatta.

Synpunkter på förslaget

Här följer våra synpunkter.

Myrornas roll och relevans

Tillsammans medlemmarna i ISH; Svenska Röda Korset, Sveriges Stadsmissioner, Björkå Frihet, mfl, tillför vi en ovärderlig samhällsnytta. Tillsammans bidrar vi alla varje år med i genomsnitt drygt 200 miljoner kronor till de socialt utsatta och erbjuder över 7000 människor arbetsträning hos våra organisationer. Det är också miljontals människor som ger gåvor (kläder, möbler, prylar etc) till oss, som handlar hos oss, eller som finner trygghet i att bara besöka oss. Att ta oss ideella i beaktande är att prioritera ett starkt civilsamhälle vilket är en viktig pusselbit i ett tryggt och stabilt Sverige.

Myrorna och övriga ideella samlar in över 38 000 ton/år och har ett stort butiksnät. Det är en redan nu en avgörande infrastruktur för en hållbar konsumtion av textil. Vårt fokus är att öka återanvändningen i Sverige. Att ta Myrorna och oss ideella i beaktande är att prioritera omställningen till en hållbar konsumtion i Sverige.

Återanvändning i första hand

Sverige måste börja konsumera mycket mer hållbart om vi ska uppnå många av våra uppställda miljömål. Att förlänga textilernas livslängd skapar störst miljönytta. Därför är det avgörande att så mycket som möjligt av våra textilier som är hela och rena samlas in för att kunna hanteras och säljas igen på den svenska marknaden. Idag konsumerar vi i Sverige ungefär 5% secondhandkläder per person och år av den totala klädkonsumtionen. Detta måste öka. Producentansvaret bidrar till ökad insamling av textil, men löser inte omställningen till en hållbar konsumtion i Sverige. Ex var finns avsättningen för allt som ska samlas in framöver? Här behövs tydliga delmål.

- ❖ Myrornas målsättning är att öka den hållbara konsumtionen. Vi tycker det ska finnas en övergripande nationell målsättning för Sverige som också styr mer konkret mot den hållbara konsumtionen. Vi ser därför att producentsystemet måste understödja den målsättningen.
- ❖ Myrorna menar därför att vi och de ideella ska beaktas då vi redan idag verkar för att öka den hållbara konsumtionen i Sverige och genom den också skapar en väsentlig social nytta.
- ❖ Myrorna menar därför att producentansvaret i första hand måste fokusera på återvinning.

- ❖ Myrorna menar därför att det är viktigt att igen se över och etablera konstruktiva sätt som kan beakta de ideellas särställning framåt, och därmed undvika potentiell motsatt effekt av nu föreslaget producentansvar.

Återanvändningen måste öka

Vi ser att producentsystemet i första hand ska fokusera på att samla in stora volymer av trasig textil, det vill säga komplettera det befintliga ideella system som i första hand fokuserar på textil återanvändning. De ideella och Myrorna har viktig roll att spela för att se till att återanvändningen ökar genom att sortera och slussa in stora volymer till försäljning i våra butiker. Det är rimligt att vi ges goda förutsättning för att hantera flöden utanför producentsystemet som driver återanvändning i Sverige.

De två systemen kan fungera parallellt, samarbeta och skapa synergier, och det kan formas olika lösningar beroende på geografisk plats, insamlingsplats och affärsmodeller. Vi ser inga hinder för att konsumenten kan förstå och hantera att det finns olika lösningar.

Svagt beaktande av de ideellas roll och särställning

Direktivet för utredningen säger tydligt att ideellas, som ex Myrorna, särställning ska beaktas och värnas i utformningen av ett producentsystem. I praktiken lämnas nu beaktandet till en förhandling mellan de ideella och producentansvarets parter. Vi tycker inte att det är tillräckligt.

Myrorna menar att beaktandet av de ideellas roll och särställning i sin helhet som svag:

- ❖ Det finns ett undantag; Att de ideella aktörerna fortsatt framåt kan samla in textil för återvinning utan att betala eller skänka materialet till ett producentsystem. Det är ett positivt beaktande för att våra verksamheter ska kunna fungera framåt.
- ❖ Men Myrorna menar i övrigt att förslaget snarare därefter lämnar beaktandet till en vädjan av producentsystemets goda vilja att främja och samarbeta, än att tydligt utpeka ett krav. Förslaget formulerar helt enkelt inga konkreta lösningar.
- ❖ Så i praktiken lämnas beaktandet till en förhandling mellan de ideella och producentansvarets parter eller de tillståndspliktiga insamlingsaktörerna. *Det betyder att beaktandet är utelämnat till hur de aktörerna värderar de ideellas nytta i samhället, alternativt miljömässiga nytta, alternativt ser på de ideella som en fördelaktig marknadsmässig affärsuppgörelse kort och gott.*
- ❖ Myrorna menar vidare att möjligheten att ansöka till tillståndspliktig aktör inom ramen för insamlingsssystem som realistisk då det kräver en nationell täckning vilket aktörerna tillsammans inte har i dagsläget.

Konsekvenser av att inte beakta de ideella fullt ut

Det finns en stor risk med att lämna beaktandet till nästa steg när aktörerna ska formalisera hur systemet ska ”sjösättas”. Vi ser inte att syftet med uppdraget var att lämna det till parterna, utan att goda förslag skulle mejslas fram med konsekvensanalyser som underlag under utredningen. Vi vet att det finns en god intention att främja det svenska lokala

återbruket och de ideella aktörerna bland modekedjorna, och det finns en uppsjö av fungerande samarbeten idag. Men vi ser ändå en risk att beaktandet faller mellan stolarna när väl systemet ska upprättas i en praktisk verklighet med högt uppställda insamlingsmål och i en ekonomiskt pressad insamlingsbransch med låga marginaler på kort sikt.

Därmed finns ett hot att producentsystemet väljer den snabba vägen framåt med insamling utan ideella aktörer och med stora volymer som ska raka vägen till utländska sorteringsanläggningar. I så fall missar vi de miljömässiga vinsterna med ett lokalt återbruk som dessutom, inte minst viktigt utifrån beaktandet i direktivet, ger samhället stora sociala vinster.

Vikten av konstruktiva förslag framåt

Myrorna vill fortsatt vara en del av lösningen framöver. Vi tycker att förslaget borde sett över fler konstruktiva förslag för att tydliggöra och konkretisera olika sätt som beaktar de ideellas roll och särställning. Vi kan tänka oss olika lösningar framåt men tycker att utredningen borde gett ett tydligare skall-krav framåt som guidar alla partner.

Tydlig information som utbildar

Ett producentsystem och insamling driver inte per automatik mot mer hållbara konsumtionsbeteenden. Utredningen har föreslagit att både kommuner och producenternas insamlingssystem ska informera hushållen om textilens miljöpåverkan och vikten av att förlänga textilens aktiva livslängd. Det anser vi är väldigt relevant.

- ❖ Det är avgörande att informationen kring systemet poängterar och förtydligar skillnaden mellan återanvändning och återvinning. De två begreppen blandas ofta ihop av konsumenten.
- ❖ Det är också viktigt att kommunikationen uppmuntrar återanvändning i första hand och främjar en ökad konsumtion av återanvänt i Sverige vilket enklast sker genom att skänka till ideella aktörer, ge bort hela kläder till grannens barn eller sälja på nätauktion. Att stimulera dessa beteenden är avgörande för att ställa om till en hållbar konsumtion i Sverige.

Mål för insamlingssystemen

Vi ser att det är ambitiösa mål för systemet, men vi tycker att tidshorisonten är rimlig i relation till att marknaden för återvinning är under uppbyggnad och utveckling mot en storskalig, miljöeffektiv industri är på god väg.

Sverige ska gå före

Myrorna är positiva till att EU:s textilstrategi presenteras under 2021. Det är positivt att den strategin kan komma att innehålla förslag på framtagande av ett europeiskt producentansvar. Men vi ser inga hinder för att gå vidare med det svenska förslaget, dock med reservation för beaktandet och anpassningar utifrån Myrornas synpunkter avseende konsekvenser enl ovan. Vi ser att förslaget kan framtidssäkras genom att följa EU:s mall. ISH ser att Sverige ska leda

vägen framåt. Det finns många konkurrensfördelar genom att ligga steget före och möjligheter att bygga en industri kring återvinning av textil i Sverige.

Omställningen pågår, textilindustrin måste transformeras

År 2030 behöver vi konsumera mode på ett cirkulärt sätt, industrin måste transformeras och för att framtidssäkra vill Myrorna hävda att redan nu behöver politiken ta i beaktande hur producentansvaret ska kompletteras på bästa sätt långsiktig.

Vi menar att redan nu måste målen för producentansvaret kunna anpassas till en helhet, definiera fler mål och främja verktyg som Sverige nu bör ta fram för omställningen till ett cirkulärt mode till 2030 inom en relativt snar framtid.

Med vänliga hälsningar

Caroline Andermatt

VD Myrorna

Caroline.anderlatt@myrorna.se

073-688 69 70